

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

**Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та суспільних наук**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового
гуманітарного інституту

 Сергій ГУБАРЄВ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ**

освітній рівень	Перший (бакалаврський)
галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність (спеціалізація)	053 «Психологія»
освітньо- професійна програма	«Психологія»
тип дисципліни	Обов'язкова

Київ – 2024 рік

РОЗРОБНИК силябусу (доктор психологічних наук, професор кафедри психології, філософії та суспільних наук)

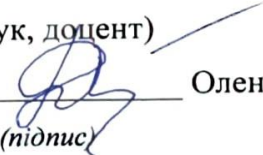

Ірина БІЛА
(підпис)

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології, філософії та суспільних наук

Протокол № 19 від 13.06.2024

Завідувач кафедри Лариса ТАРАСІЮК
(підпис)

Гарант освітньо-професійної програми 053 Психологія
(кандидат психологічних наук, доцент)

Олена ДУБЧАК
(підпис)

Рецензії/відгуки (зазначити від кого, за наявності)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Вікова психологія, ОК 2.7 в ОПП
2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова дисципліна циклу професійної підготовки
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	1-й рік навчання, 2 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	5 кредитів ЄКТС (120 год), з них: 50 год аудиторного навантаження (24 год лекційних, 14 год семінарських, 12 год практичних занять) та 100 год самостійної роботи.
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	екзамен
6. Інформація про консультації	За запитом здобувача вищої освіти в онлайн форматі
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Біла Ірина Миколаївна (доктор психологічних наук, професор кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки)
9. Контактна інформація викладача	vila.iryna@tnu.edu.ua
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Дисципліна знайомить студентів із теоретичними вітчизняними та зарубіжними теоріями, концепціями психічного розвитку на різних вікових етапах онтогенезу, сутністю вікових криз особистості; формує навички психологічного аналізу індивідуально-психологічних відмінностей у розвитку особистості на кожному віковому етапі; пояснює специфіку діагностики психічних процесів та різних сфер особистості із врахуванням вікових особливостей; знайомить із кризовими періодами розвитку особистості; налаштовує на вирішення дослідницьких завдань в галузі вікової психології.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	Мета вивчення дисципліни: вивчення навчальної дисципліни «Вікова психологія» є засвоєння майбутніми психологами теоретичних знань із вікової психології, опанування науковими

	здобутками про психологічні особливості і закономірності розвитку особистості на різних етапах онтогенезу, а також формування готовності до практичної роботи з людьми різного віку.
Пререквізити	Вступ до спеціальності «Психологія» Загальна психологія з практикумом, Історія психології
Постреквізити	Патопсихологія Соціальна психологія Педагогічна психологія
Формат проведення дисципліни	Під час навчання використовуються наступні форми та методи: презентації, ділові ігри, бесіди і дискусії, кейс-технології, індивідуальні науково-дослідні завдання, рольовий тренінг, розв'язання психологічних задач. Віртуальне навчальне середовище, яке використовуватиметься у разі роботи в дистанційному режимі - Google Classroom. У дистанційному режимі лекції / практичні / семінарські заняття будуть проведені за допомогою програм електронної комунікації Google Meet. Поточна комунікація з викладачем здійснюється через Classroom та корпоративну пошту.

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни.

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК 2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК 7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

4. Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно.

5. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
Змістовий модуль I. Вікова психологія, її завдання Тема 1. Предмет, завдання і методи вікової психології. Предмет вивчення психології вікової. Поняття «вік», характеристика психологічного віку. Проблеми психології вікової та основні напрями їх розв'язання. Теоретичні і практичні завдання сучасної психології вікової. Основні розділи психології вікової,	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда) Опитування,	2

<p>її зв'язок з іншими областями психологічної науки.</p> <p>1.1 Місце вікової психології у психологічній науці.</p> <p><i>Роль знань із вікової психології в практичній діяльності психолога. Проблеми вікової психології та ймовірні шляхи їх розв'язання. Принципи вивчення розвитку психіки людини. Методи психології вікової, її класифікація та загальна характеристика. Основні вимоги до організації та проведення психологічного дослідження дітей.</i></p>	<p>семінар</p>	<p>обговорення доповідей.</p>	<p>1</p>
<p>Змістовий модуль I. Вікова психологія, її завдання</p> <p>Тема 2. Загальні закономірності психічного розвитку. Загальне поняття про психічний розвиток. Особливості та закономірності психічного розвитку. Теорії психічного розвитку та їх загальна характеристика. Детермінанти і рушійні сили психічного розвитку. Біологічні передумови психічного розвитку (спадковість, вроджені задатки та дозрівання нервової системи). Роль діяльності та спілкування у психічному розвитку людини. Розвиток і навчання.</p> <p>2.2. Загальні закономірності психічного розвитку. Вікова періодизація</p> <p><i>Головні особливості та закономірності психічного розвитку. Детермінанти і рушійні сили психічного розвитку. Теорії психічного розвитку. Їх характеристики та особливості. Критерії вікової періодизації. Принципи і критерії вікової періодизації психічного розвитку людини. Різні підходи до вікової періодизації психічного розвитку. Сензитивні періоди розвитку.</i></p>	<p>лекція</p>	<p>Поточний; усний метод (співбесіда)</p>	<p>2</p>
	<p>семінар</p>	<p>Опрацювання доповідей; інд.опитування; виконання письмових завдань</p>	<p>1</p>

<i>Кризи і критичні періоди розвитку.</i>			
<p>Змістовий модуль II. Дитяча психологія</p> <p>Тема 3. Психологічні особливості новонародженого та дитини немовлячого віку</p> <p>Розвиток дитини в пренатальний період. Анатомо-фізіологічні особливості новонародженої дитини. Соціальна ситуації розвитку. Психологічна характеристика і психічний розвиток дитини у фазі новонародженості.</p> <p>3.1. Психологічні особливості немовлячого віку</p> <p><i>Досягнення пренатального періоду – передумова успішного розвитку дитини у фазі новонародженого. «Комплекс пожвавлення». Активність дитини і безпосереднє емоційне спілкування з дорослими</i></p> <p><i>Основні лінії психічного розвитку дитини немовлячого віку. Досягнення першого року життя та пов'язана з ними криза 1-го року.</i></p> <p>3.2. Відповідальне батьківство</p> <p><i>Відповідальне батьківство – запорука психічного розвитку дитини та щасливого її дитинства. Усвідомлене батьківство. Підготовка до народження дитини.</i></p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	2
	Семінар	Опрацювання доповідей; виконання письмових завдань (психологічних задач)	2
	Практичне заняття	Опрацювання кейсів, виконання практичних завдань, проведення діагностування	2
<p>Змістовий модуль II. Дитяча психологія</p> <p>Тема 4. Психологія раннього дитинства</p> <p>Суперечності психічного розвитку дітей раннього віку. Соціальна ситуація розвитку дитини раннього віку. Предметна діяльність як провідна у ранньому віці, її розвиток. Передумови формування особистості та поведінки дитини.</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4
	семінар	Опрацювання	2

<p>Основні новоутворення раннього віку.</p> <p>4.1. Психологія раннього віку <i>Анатомо-фізіологічні, соціально-психологічні та особистісні передумови психічного розвитку дітей раннього віку. Розвивальний потенціал предметної діяльності як провідної діяльності в ранньому дитинстві.</i></p> <p>5.2. Психічний розвиток у ранньому віці <i>Чинники впливу на розвиток мислення і мовлення дитини у ранньому віці, їх особливості.</i></p>	<p>практичне заняття</p>	<p>презентацій, доповідей; виконання письмових завдань</p> <p>Опрацювання кейсів, виконання практичних завдань, складання протоколів досліджень.</p>	<p>2</p>
<p>Змістовий модуль II. Дитяча психологія</p> <p>Тема 5. Психічний розвиток дитини в дошкільному віці</p> <p>Проблеми психології дошкільника. Основні суперечності психічного розвитку дошкільника. Соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку. Ігрова діяльність як провідна в дошкільному віці, її структура та розвиток. Інші види діяльності дошкільника. Новоутворення психічного розвитку дошкільника у пізнавальній та особистісній сферах. Криза 6 (7) - ми років. Проблема психологічної готовності дитини до навчання в школі.</p> <p>5.1. Психологія дошкільника <i>Роль ігрової діяльності як провідної в дошкільному віці. Роль інших видів продуктивної діяльності в психічному розвитку і становленні особистості дитини – дошкільника. Основні тенденції розвитку пізнавальної, емоційно – вольової та індивідуально – особистісної сфери дитини дошкільного віку. Які найважливіші новоутворення в цих сферах</i></p>	<p>Лекція</p> <p>семінар</p> <p>практичне заняття</p>	<p>Поточний; усний метод (співбесіда)</p> <p>Опрацювання доповідей; індивідуальне опитування, тестування</p> <p>Опрацювання кейсів,</p>	<p>4</p> <p>2</p> <p>2</p>

<p><i>початкових класів.</i></p> <p><i>Міжособистісні взаємини</i></p> <p><i>молодших школярів.</i></p> <p>6.2. Діагностика розвитку молодшого школяра</p> <p><i>Вивчення пізнавальної та емоційно-вольової сфери молодшого школяра. Методики діагностики, аналіз діагностичних результатів.</i></p>			складання протоколів досліджень.	
<p>Змістовий модуль III. Психологія школяра</p> <p>Тема 7. Психологія підлітка</p> <p>Психологічні проблеми підліткового віку. Нові потреби підлітка і виникнення кризи підліткового віку. Анатомо-фізіологічні передумови психічного розвитку підлітка. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Проблема провідної діяльності в підлітковому віці. Основні новоутворення в особистісній сфері підлітка. Якісні зміни у пізнавальній сфері підлітка. Причини відхилень у поведінці «важких» підлітків. Фактори ризику.</p> <p>7.1. Психологія підліткового віку</p> <p><i>Вплив фізичного дозрівання у підлітків на їх психічний розвиток та процес соціалізації особистості. Проблема провідної діяльності в підлітковому віці та складність її розв'язання в сучасній психологічній науці і педагогічній практиці. Вікові особливості розвитку пізнавальної та емоційно-вольової сфери підлітків та їх вплив на характер учбової діяльності. Криза підліткового віку та можливості уникнення її наслідків.</i></p> <p>7.2. Розвиток емоційно-вольової сфери підлітків</p>	лекція	Поточний; усний метод (співбесіда)	4	
	семінар	Опрацювання доповідей; індивідуальне опитування	2	
	практичне заняття	Виконання практичних завдань, складання протоколів досліджень, проведення діагностування	2	

<p><i>Свідомість та самоусвідомлення у підлітковому віці. Девіантна поведінка підлітків та її профілактика. Діагностика когнітивної та особистісної сфери у підлітковому віці.</i></p>			
<p>Змістовий модуль IV. Психологія юності та дорослості Тема 8. Психологія юнацького віку Проблеми психології юнацтва. Соціальна ситуація розвитку старшокласників. Проблема провідної діяльності в юнацькому віці. Психологічні особливості розумової сфери старшокласників. Новоутворення в особистісній сфері. Самовизначення та самовиховання в юнацькому віці. Вибір професії. Становлення «Я-концепції». Проблема сенсу життя у ранньому юнацькому віці. Психосексуальний розвиток і взаємини юнаків і дівчат. Девіантна поведінка у ранньому юнацькому віці. 8.1. Соціальна ситуація розвитку в юнацькому віці. <i>Фактори соціалізації особистості та її особливості в юнацькому віці. Вплив психосексуального розвитку на взаємини юнаків та дівчат. Трансформація життєвих цінностей та ідеалів, пошук стилю власного життя. Побудова життєвих планів і проблема самовизначення в юнацькому віці.</i> 8.2. Особливості самосвідомості і формування «Я-концепції» в юнацькому віці. <i>Діагностика та аналіз особистості у юнацькому віці. Акцентуація характеру. Здібності та професійна орієнтація.</i></p>	<p>лекція</p> <p>семінар</p> <p>практичне заняття</p>	<p>Поточний; усний метод (співбесіда)</p> <p>Опрацювання доповідей; індивідуальне опитування</p> <p>Виконання практичних завдань, проведення діагностування</p>	<p>4</p> <p>1</p> <p>2</p>
<p>Змістовий модуль IV. Психологія юності та дорослості</p>	<p>лекція</p>	<p>Поточний; усний метод</p>	<p>2</p>

<p>Тема 9. Психологія дорослості Дорослість як етап онтогенезу. Загальна характеристика дорослості. Періодизація психічного розвитку дорослої людини. Проблеми розвитку людини в дорослому віці. 9.1. Особливості дорослості як етапу онтогенезу. <i>Психологічна характеристика дорослості. Кризи дорослості. Сімейні ролі. Професійна реалізація. Діагностика особистості.</i></p>	<p>семінар</p>	<p>(співбесіда), метод «перевернутий клас».</p> <p>Опрацювання доповідей; індивідуальне опитування, тестування</p>	<p>1</p>
---	----------------	--	----------

6. Організація самостійної роботи студентів

6.1. Підготовка до семінарських занять. Завдання з навчальної дисципліни «Вікова психологія» розробляються викладачем і передбачають тематичний перелік теоретичних та практичних завдань до кожного заняття, перевірку мультимедійних презентацій матеріалу доповідей, використання методичного матеріалу до дослідження когнітивних стилів особистості.

6.2. Матеріали для самоконтролю та самостійної підготовки.

Самостійна робота студентів (СРС) передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом передбаченим тематичним планом дисципліни, самостійне опрацювання тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи вноситься в перелік питань підсумкового контролю який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

№ з/п	Зміст завдання	Форма звітності
1.	Аналіз першоджерел зі списку літератури у вигляді письмового конспекту, тез.	конспект
2.	Підготувати тези до дискусії по темі.	тези
3.	Підготувати презентацію по темі.	презентація
4.	Підготувати матеріали до публічного виступу за обраною темою	виступ

6.3. Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання

Зміст самостійної роботи студентів до кожної теми має таку структуру:

Варіант 1

1. Опрацювати матеріал теми за 1-2 джерелом основної літератури, зробити короткі письмові нотатки;
2. Опрацювати 1-2 першоджерело (стаття) зі списку додаткової літератури у вигляді письмового конспекту, тез;
3. Письмово коротко розкрити зміст основних понять теми;
4. Підготувати тези до дискусії по темі за обраним джерелом;
5. Підготувати ілюстрації (фото, відео) за визначеною проблемою вікової психології;
6. Підібрати твори з художньої літератури, твори мистецтва, що унаочнюють обрану проблему вікової психології;
7. Написати анотацію до джерела та підготуватися до дебатів по змісту; Максимальна кількість балів за самостійну роботу з однієї теми – 5 балів.

Варіант 2

Підготувати міні-презентацію (PowerPoint):

- а) з обраної теми;
- б) теми, яку можна використати, на батьківських зборах.

6.5. Тематика рефератів з «Вікової психології»

1. Готовність до батьківства.
2. Сенсорний та перцептивний розвиток дітей раннього віку
3. Розвиток предметної діяльності дітей раннього віку.
4. Психологічні особливості спілкування дітей дошкільного віку з ровесниками.
5. Особливості розвитку пам'яті дітей дошкільного віку.
6. Особливості уваги дітей дошкільного віку
7. Розвиток статево-рольової ідентифікації у дітей дошкільного віку
8. Рідна мова як чинник психічного розвитку дитини дошкільного віку.
9. Психологічні особливості перших спогадів людини про своє дитинство.
10. Зміст і характер мрій дітей дошкільного віку.
11. Особливості змісту сюжетно-рольових ігор сучасних дошкільників.
12. Роль народної казки в психічному розвитку дитини дошкільного віку.
13. Психологічна характеристика розвитку мотивів поведінки дітей дошкільного віку
14. Психологічна готовність (особистісна, інтелектуальна, мотиваційна, вольова) дітей дошкільного віку до навчання в школі.
15. Страху у дітей молодшого шкільного віку, їх причини і подолання
16. Стреси у дітей молодшого шкільного віку (причини, перебіг, копінг-стратегії)
17. Гіперактивність у дітей молодшого шкільного віку (причини, прояви і шляхи зниження)
18. Розвиток самооцінки дитини молодшого шкільного віку
19. Особливості розвитку пам'яті дітей молодшого шкільного віку
20. Розвиток вольової регуляції поведінки у дітей молодшого шкільного віку
21. Особливості розвитку уваги дітей молодшого шкільного віку
22. Розвиток почуттів у дітей молодшого шкільного віку

23. Розвиток здібностей (творчих, конструктивних, пізнавальних тощо) у дітей молодшого шкільного віку
24. Розвиток взаємин молодших школярів у навчальній діяльності.
25. Психологічні особливості навчальних інтересів молодших школярів.
26. Психологічні причини неуспішності молодших школярів (підлітків).
27. Психологічні особливості спілкування підлітків із ровесниками.
28. Проблема конформізму підлітків та шляхи її вирішення
29. Провідні фактори формування Я-концепції підлітків
30. Ставлення до себе та до інших у підлітковому віці
31. Мотиви навчальної діяльності підлітків.
32. Особливості самооцінки в підлітковому віці.
33. Цінність здоров'я в уявленнях та поведінці підлітків.
34. Психологічні особливості спілкування старшокласників.
35. Особливості уявлень дівчат старшого шкільного віку про ідеал жінки.
36. Особливості уявлень юнаків (підлітків) про ідеал чоловіка.
37. Психологічні бар'єри спілкування у старших школярів.
38. Особливості прояву творчих здібностей у підлітковому (юнацькому) віці.
39. Психологічні особливості учнів з неповних і неблагополучних сімей.
40. Уявлення про своє майбутнє у старших підлітків (юнаків).
41. Розвиток потреби у самовизначенні в старшому шкільному віці.
42. Розвиток «Я-концепції» у старшокласників.
43. Роль батьків (вчителів) у професійному самовизначенні старшокласників.
44. Психологічні особливостей ригідності мислення підлітка.
45. Вплив взаємин з однолітками на формування адекватної самооцінки підлітків.
46. Вплив сучасної музики на «Я-концепцію» підлітків.
47. Психологічні особливості соціальної адаптації акцентуйованих підлітків.
48. Психологічні детермінанти розвитку відповідальності у підлітковому віці.
49. Взаємозв'язок професійної спрямованості і самооцінки підлітків (юнаків).
50. Вплив рівня домагань на результативність навчання старшокласників.

7. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

Кожному здобувачу потрібно доєднатися до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для листування з викладачем.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до програми Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій).

Для активізації процесу навчання студентів в ході вивчення дисципліни застосовуються дистанційні, репродуктивні та проблемно-пошукові методи:

1. Словесні: розповідь, пояснення, дискусія, міркування, лекція, бесіда, проблемний виклад, робота з навчально-методичної літературою (читання, цитування, конспектування, реферування).
2. Наочні: ілюстрування (схеми, рисунки, моделі), демонстрація (моделі, відео), показ (схеми, таблиці, фото, презентацій).

3. Практичні: складання схем, таблиць, алгоритму, кросвордів, тестових завдань, досліди.

4. Інтерактивні методи навчання: робота он-лайн, в малих групах, «мозковий штурм», розв'язання проблемних питань, дослідницькі завдання.

8. Політика дисципліни.

- Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі.
- Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.
- Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.
- Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.
- Проходження курсів на платформі Кауа (<https://kayaconnect.org/course/info.php?id=4521>) та отримання відповідного сертифікату є зарахуванням окремої теми дисципліни як вивченої.
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.
- Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті.
- За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.
- Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.
- Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.
- Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.
- Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.
- У разі виявлення факту плагіату здобувач отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.
- Списування під час контрольних робіт заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

9. Система оцінювання та вимоги

Здобувач допускається до складання екзамену з дисципліни, якщо ним

повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та програмою навчальної дисципліни.

У разі, коли протягом навчального семестру до початку підсумкового (семестрового) контролю, визначеного навчальним планом, здобувач набрав менше балів, ніж зазначено у програмі навчальної дисципліни (менше 36 балів), на останньому аудиторному занятті визначається недопуск здобувача до складання підсумкового (семестрового) контролю.

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового (семестрового) контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих нормативних джерелах, вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів

Засвоєння матеріалу оцінюється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, семінарських заняттях, результати самостійної роботи здобувачів) проводити за критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

- 0% завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково або невчасно, а відповідь містить суттєві помилки методичного характеру,
- 60% завдання виконано повністю, але невчасно, а відповідь містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте відповідь містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Значення оцінки

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно	Відмінно-відмінний рівень знань (умінь) В межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	80-89		Дуже добре -рівень знань достатньо високий (умінь) В межах обов'язкового матеріалу без суттєвих

		Добре	(грубих) помилок
C	75-79	Задовільно	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) 3 незначною кількістю помилок
D	69-74		Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68		Достатньо мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	30-59	Не задовільно	Незадовільно - потрібно додатково працювати для отримання позитивної оцінки
F	1-29		Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота вивченням курсу 3 повторним складанням іспиту

Види контролю:

1. Поточний контроль:

- систематична перевірка знань, умінь під час семінарських, практичних занять;
- оцінювання виконання самостійних робіт (оцінювання виконання ІНДЗ: розробка презентації або написання реферату).

2. Підсумковий контроль – екзамен (питання для підготовки наведено у Додатку).

Розподіл балів за видами діяльності:

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	кількість одиниць	максимальна кількість балів	Форма контролю
Робота на семінарському занятті	4	7	28	екзамен
Робота на практичному занятті	3	6	18	
Виконання завдань для самостійної роботи	14	1	14	
Разом			60	
Розрахунок балу за курс: 60+40 = 100				

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська [та ін.]. – Вид. 2-е, допов. – К. : Каравела, 2008. – 400 с.

2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ЦУЛ, 2012. – 424с.

3. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. К. : ЦУЛ, 2009. – 392 с.

4. Кутіщенко В.П., Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова

психологія: практикум: Навч. посіб. – К. : Каравела, 2009. – 448 с.

5. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручн. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.

6. Савчин М., Василенко Л. Вікова психологія. – К. : Академвидав. (Альма-матер), 2011. – 384 с.

7. Сергєєнкова О.П. Вікова психологія : навч. посіб. / Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури». – 2012. – 384 с.

8. Токарева Н. М., Шамне А. В. Основи вікової психології: навчально-методичний посібник. – Кривий Ріг, 2013. – 548 с.

9. Ушакова І. М. Вікова психологія: курс лекцій. – Харків: НУЦЗУ, 2016. – 52 с.

Додаткові:

1. Базова програма розвитку розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / наук.керівництво та заг.ред. О.Л. Кононко. – 3-тє вид. – К. : Світич, 2009. – 430с.

2. Бех. І. Д. Виховання особистості / І.Д.Бех. – К.: Либідь, – 2006. – 272с.

3. Вікова психологія / За ред. Г.С.Костюка. – К.: Радянська школа, 1976. – 271с.

4. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія. Навч. посіб. / О.Г.Видра. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 112 с.

5. Заброцький М.М. Вікова психологія: Навч. посібник. / М.М.Заброцький. – К. : МАУП, 1998. – 92с.

11. Павелків, Р. В. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу : Рек. МОНУ як навч. посіб. для студ. ВНЗ / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. – К. : ЦУЛ, 2013. – 296 с.

18. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. посіб./ О.П.Сергєєнкова, О.А.Столярчук, О.П.Коханова. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.

19. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика : підручник / Терлецька Л. Г. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. - 608 с.

Інформаційні ресурси:

● Вікова та педагогічна психологія / Скрипченко О.В. та ін.

https://pidruchniki.com/13990507/psihologiya/vikova_ta_pedagogichna_psihologiya

● Савчин М.В., Л.П. Василенко Вікова психологія.

https://pidruchniki.com/16990923/psihologiya/vikova_psihologiya

● Сергєєнкова О.П. Вікова психологія.

https://pidruchniki.com/1584072027740/psihologiya/vikova_psihologiya

● Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія.

https://pidruchniki.com/1584072022863/psihologiya/vikova_ta_pedagogichna_psihologiya

● Павелків Р.В. Вікова психологія.

https://pidruchniki.com/1584072037047/psihologiya/vikova_psihologiya

● Поліщук В.М. Вікова і педагогічна психологія.

https://pidruchniki.com/1584072037148/psihologiya/vikova_i_pedagogichna_psihologiya

● Кутішенко В.П. Вікова і педагогічна психологія.

https://pidruchniki.com/17050603/psihologiya/vikova_ta_pedagogichna_psihologiya

• Дуткевич Т. Дитяча психологія.

https://pidruchniki.com/1584072028233/psihologiya/dityacha_psihologiya

Назва теми	Рекомендовані джерела інформації до теми (основна література; допоміжна література; інформаційні ресурси в мережі Інтернет)
Тема 1. Предмет, завдання і методи вікової психології	<p>Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська [та ін.]. – Вид. 2-е, допов. – К. : Каравела, 2008. – 400 с.</p> <p>Савчин М., Василенко Л. Вікова психологія. – К. : Академвидав. (Альма-матер), 2011. – 384 с.</p> <p>Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2005. – 128 с.</p> <p>Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія: практикум: Навч. посіб. – К. : Каравела, 2009. – 448 с.</p> <p>Павелків Р.В. Вікова психологія: підручн. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.</p> <p>Психология человека от рождения до смерти / Под ред. А.А. Реана. СПб.: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2015. – 656 с.</p> <p>Сергеєнкова О.П. Вікова психологія: навч. посіб. / Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. – К.: ТОВ «Центр учбової літератури». – 2012. – 384 с.</p>
Тема 2. Загальні закономірності і психічного розвитку. Вікова періодизація	<p>Горбунова В.В. Як спланувати психологічний експеримент // Практична психологія та соціальна робота. – №4. – 2010. – С. 12-15. – [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://psyjournals.org.ua/archive1/2010.html</p> <p>Зязюн І. А. Аксиологічні критерії вікової психології [Електронний ресурс] / І. А. Зязюн // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2013. – Вип. 7. – С. 6-24. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/OD_2013_7_3.pdf</p> <p>Максименко С.Д. Особистість починається з любові // Психолог. – 2013. – №1. – С. 12-15.</p> <p>Калошин В. Як виконується головне завдання школи // Початкова школа. – 2013. – Размери №7. – С.54-56. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://www.pochatkova-shkola.net/journal.htm</p> <p>Криуленко Л. Як учителю початкових класів стати чарівником // Початкова школа. – 2013. – №7. – С.39-42. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://www.pochatkova-shkola.net/journal.htm</p> <p>Шкодін О. Обдарована дитина в сучасному світі // Психолог докільля. – 2012. – №9. – С.22-25.</p>

<p>Тема 3. Психологічні особливості новонародженого та дитини немовлячого віку</p>	<p>Психологічні статті по темі з журналів «Початкова школа», «Дошкільне виховання», «Педагогіка і психологія», «Психолог дошкілля», «Практична психологія і соціальна робота» та ін. (на вибір студента). Біла І.М. Відповідальне батьківство: соціально-психологічні аспекти : підручник / І.М.Біла. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 278 с. Шелег Т.В. Вплив досвіду перинатального періоду на розвиток особистості // Проблеми сучасної психології. – 2012. – Вип. 17. – [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pspl/2012_17/713-723.pdf Лосієвська О.Г. Психологічний вплив фактору емоційної регуляції на психічне здоров'я дитини першого року життя в умовах материнської деривації //Теоретичні і прикладні проблеми психології збірник наукових праць. – №1(21). – 2009. – [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/tipp/2009_1/losievsk_a.pdf Машовець М.А. Ми запрошуємо дитину у світ і за неї відповідаємо. Усвідомлення батьківства з пренатального періоду // Дошкільне виховання. – 2013. – №12. – С. 7-9. Кочерга О. В. Психофізіологія дитини до народження і розвиток творчості // Стратегія інноваційного розвитку обдарованості в системі проектування виховного процесу. – 2010. – С. 46-54. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2958/1/Kocherga_O_1.pdf</p>
<p>Тема 4. . Психологія раннього дитинства</p>	<p>Біла І.М. Досвід становлення талантів у Японській державі. Серія «ПРОсвіт». – К : Інститут обдарованої дитини, 2011. – 36с. Смерчинська Л. Діти раннього віку: спостерігаємо, вивчаємо, розуміємо // Психолог дошкілля. – 2012. – №2. – С. 21-24. Грицишина Т. І. Діагностика предметної діяльності дитини раннього віку як основний критерій її психічного розвитку [Електронний ресурс] / Т.І.Грицишина // Освіта та розвиток обдарованої особистості . – 2013. – № 7. – С. 42-46. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Otros_2013_7_11.pdf Мунтян В. Цей серйозний ранній вік: Психологічний портрет // Психолог дошкілля. – 2012. – №10. – С. 49-52. Шеремет А. М. Зарубіжні теорії розвитку особистості дитини раннього віку [Електронний ресурс] / А. М. Шеремет // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна" . – 2012. – № 6. – С. 183-187. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-</p>

	<p>pdf/Znpkhist 2012_6_44.pdf</p> <p>Олексенко С. В. Розвиток психомоторних здібностей у ранньому віці // Психологічна газета. – 2009 (21). – С. 26-29. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2378/1/S_Oleksenko_PG_21_IPPO.pdf</p> <p>Тарасун В. В. Теоретичне підґрунтя дослідження стану психічного розвитку дитини раннього віку [Електронний ресурс] / В. В. Тарасун // Логопедія. – 2011. – № 1. – С. 79-82. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/logoped_2011_1_19.pdf</p> <p>Гуріна З. В. Роль активності в становленні особистості дитини раннього віку [Електронний ресурс] / З. В. Гуріна // Психолінгвістика. – 2009. – Вип. 4. – С. 21-27. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/psling_2009_4_3.pdf</p> <p>Кочерга О. В. Психофізіологія раннього дитинства // Шкільний світ. – 2006.</p> <p>Олексенко С. В. Діагностика психомоторних здібностей у дітей раннього віку // Психолог дошкілля. – 2010. – (12). – С. 12-17.</p>
<p>Тема 5. Психічний розвиток дитини в дошкільному віці</p>	<p>Біла І.М. Психологія дитячої творчості. Київ., Фенікс, 2014. – 200 с.</p> <p>Беленька Г.В. П'ятирічки: на фінішній прямій до школи // Дошкільне виховання. – 2013. - №11. – С.4-6.</p> <p>Терещенко М. Психологічні особливості когнітивної та поведінкової складової образу сім'ї дошкільників // Практична психологія та соціальна робота. – 2012. – № 11. – С. 30-37. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/1325/1/tereschenko_m_v_pptsr_ipsp.pdf</p> <p>Калмикова Л. О. Актуальні проблеми психології мовлення дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] / Л. О. Калмикова. // Психолінгвістика. – 2008. – Вип. 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/psling_2008_1_4.pdf</p> <p>Метелюк В. Психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного віку в кризові періоди їх розвитку // Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки", – 2011. – №5. – С. 173-176. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2666/1/V_Metelyuk_SPPPS_5_DP_PI.pdf</p> <p>Кочерга О. В. Психофізіологічний розвиток дитини перед школою // Початкова школа. – 2012. – № 1. – С. 45-48. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/3430/1/O_Kocherga_PS_1_IPPO.pdf</p> <p>Пасічник А. Особливості розвитку етичних уявлень дітей дошкільного віку // Актуальні проблеми психології:</p>

	<p>Психологія розвитку дошкільника. – 2010. - № 17 (6). С. 57-60. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/896/1/A_Pasechnik_%20CPPPT_6_P_ED_PI.pdf</p> <p>Смольникова Г. В. <u>Особливості спілкування молодших і старших дошкільників у різних видах діяльності</u> //Актуальні проблеми психології. – Том IV. Психологія розвитку дошкільника. – Випуск 2. Збірник наукових статей, 2004. – С. 103-108.</p>
<p>Тема 6. . Психологія молодшого школяра</p>	<p>Кепканова О. І. Готовність дитини до школи: складові успішного навчання // Психологічна газета. – 2010 (22). – С. 29-32. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2375/1/O_Kepkanova_PG_22_IPPO.pdf</p> <p>Загурська І. С. Розвиток самооцінки здібностей у молодшому шкільному віці // Практична психологія та соціальна робота. – №6. – 2010. – С. 14-20. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://psyjournals.org.ua/archive1/2010.html</p> <p>Кочерга О. В. Психофізіологічний портрет шестирічного першокласника // Іноземні мови в сучасній школі. – 2012. – №6. – С. 21-25. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/3400/1/O_Kocherga_IMVSS_H_6_IPPO.pdf</p> <p>Крикличенко О.І. Розвиток творчих здібностей молодших школярів // Практична психологія та соціальна робота. – №3. – 2010. – С. 32-39. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://psyjournals.org.ua/archive1/2010.html</p> <p>Гончарук І. Створення вчителем комфортних умов для адаптації першокласників до навчання у школі // Початкова школа. – 2013. – №7. – С.42-45. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://www.pochatkova-shkola.net/journal.htm</p> <p>Кочерга О. В. Психофізіологічні особливості сприйняття навчальної інформації молодшими школярами // Початкова школа. – 2010. – № 6. – С. 5-7. ISSN 0131-5358 – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/3432/1/O_Kocherga_PS_6_IPPO.pdf</p>
<p>Тема 7. Психологія підлітка</p>	<p>Бедлінський О.І. Проблема періодизації підліткового віку у сучасних умовах // Практична психологія та соціальна робота. – №2. – 2011. – С. 49-53. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://psyjournals.org.ua/archive1/2011.html</p> <p>Музика О.Л., Музика О.О. Ціннісні орієнтири і психологічна підтримка обдарованих дітей // На злеті думки. Залучення обдарованої молоді до науково-дослідницької роботи: зб. доповідей та тез науково-практичної конференції. – Житомир: МАН, Житомирське регіональне відділення, 2013. – С. 6-11. –</p>

	<p>[Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2526/1/O_L_Muzyka_O_O_Muzyka_NSD_KP.pdf</p> <p>Юдєєва Т.В. Співвідношення сугестивності з індивідуально-психологічними характеристиками соціально-дезадаптованих підлітків // Практична психологія та соціальна робота. – №1. – 2011. – С. 70-76. [Електронний ресурс]. – Шлях доступу: http://psyjournals.org.ua/archive1/2011.html</p> <p>Хоменко О. А. Особливості нової соціальної ситуації п'ятикласників // Сучасна школа України. – 2013. – № 9. – С. 17-18. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2471/1/O_Homenko_SSHU_9_IPPO.pdf</p> <p>Клименко А.І. Розвиток лідерських якостей підлітків залежно від черговості народження дитини в сім'ї // Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – Випуск 3. – К., 2010. – Режим доступу до збірника : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-Випуск_3</p> <p>Закус О. І. Ставлення до світу підлітків з різним відчуттям самотності // Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – Випуск 4. – К., 2011. – Режим доступу до збірника : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-Випуск_4</p> <p>Швець Н.А. Інтернет залежність та її вплив на виховання підлітків // Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – Випуск 5. – К., 2011. – Режим доступу до збірника : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-Випуск_5</p> <p>Терещенко Л. А. <u>Девіантна поведінка підлітків як соціально-педагогічна проблема</u> Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. – 2013. – 10. – С. 675-683.</p> <p>Грищук Ю. В. <u>Підліткова субкультура: психологічні і соціально-групові особливості</u> // Освітологічний дискурс. – 2014. – 7 (3). – С. 38-46.</p>
<p>Тема 8. Психологія юнацького віку</p>	<p>Чала О. А. Порушення емоційної сфери як чинник деструктивної конфліктності юнацтва // Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. – 2012 (17). – С. 79-83. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/810/1/Chala_PO_TP_17_IPSP.pdf</p> <p>Ковальчук В. І. Фактори професійного самовизначення школярів // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2010. – С. 12-13. – [Інституційний репозитарій]. – Шлях доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2260/1/Kovalchuk_V_51.pdf</p> <p>Бойко Я.В. Психологічні особливості симпатії у старшокласників // Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – Випуск 3. – К., 2010. – Режим доступу до збірника : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-</p>

	<p><u>Випуск 3</u></p> <p>Гріньова О.М. Психологічні особливості життєвого самовизначення в юнацькому віці //Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – Випуск 8. – К., 2012. – Режим доступу до збірника : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_8</p> <p>Чорна Ю.С. Зв'язок між почуттями ревності та закоханості в осіб юнацького віку //Вісник психології і педагогіки [Електронний ресурс]. – Випуск 12. – К., 2013. – Режим доступу до збірника : http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_12.</p> <p>Кутішенко В. П. <u>Духовні орієнтири становлення статевої ідентичності сучасної жінки</u> // Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць. - Кам'янець-Подільський, 2013. – (Вип. 2). – С. 303-313.</p> <p>Шевцова О. М. <u>Особливості валеоустановок як детермінант психологічного здоров'я особистості в дорослому віці</u> //Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. – Серія: Психологічні науки. – 2012. – 2 (103). – С. 178-181.</p>
<p>Тема 9. Психологія дорослості</p>	<p><u>Психологія дорослості з основами геронтопсихології. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів</u> / Т.М. Дзюба, О.Г. Коваленко; за ред. проф. В. Ф. Моргуна. – П., 2013. – 172 с.</p> <p>Партико Т. Б. Вікові зміни психологічного благополуччя у середній та пізній дорослості / Т. Б. Партико // Психологія і особистість. – 2016. – № 2 (10) частина 1. – С. 83–96. – http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6529/1/Partyko.pdf</p>

Питання до курсу

1. Предмет, завдання вікової психології, її основні проблеми на сучасному етапі.
2. Основні розділи вікової психології, їх зв'язок з іншими галузями психологічної науки.
3. Методи вікової психології та їх класифікація.
4. Принципи дослідження розвитку психіки дитини в онтогенезі.
5. Поняття про психічний розвиток та його характерні особливості.
6. Загальні закономірності психічного розвитку дитини в онтогенезі.
7. Взаємозв'язок детермінантів психічного розвитку.
8. Детермінанти психічного розвитку та їх взаємозв'язок.
9. Культурно-історична теорія розвитку Л.С. Виготського та його послідовників.
10. Психоаналітична теорія дитячого розвитку.
11. Теорія соціального навчання.
12. Когнітивна теорія Ж. Піаже та ін.
13. Біологічні передумови психічного розвитку (спадковість, вроджені задатки та дозрівання нервової системи).
14. Роль діяльності та спілкування у психічному розвитку людини.
15. Поняття періоду психічного розвитку.
16. Сензитивні періоди розвитку.
17. Кризи і критичні періоди розвитку.
18. Принципи і критерії вікової періодизації психічного розвитку людини.
19. Різні підходи до вікової періодизації психічного розвитку.
20. Роль навчання і виховання у психічному розвитку дитини. Принципи і умови розвиваючого навчання.
21. Поняття про вікові та індивідуальні особливості. Явище акселерації.
22. Усвідомлене батьківство.
23. Розвиток дитини в пренатальний період.
24. Анатомо-фізіологічні особливості та психологічна характеристика новонародженого.
25. Тенденції психічного розвитку дитини у фазі новонародженого. Комплекс пожвавлення – новоутворення психічного розвитку новонародженої дитини.
26. Особливості соціальної ситуації розвитку дитини немовлячого віку.
27. Емоційне спілкування як провідна діяльність немовляти.
28. Новоутворення і основні досягнення наприкінці першого року життя дитини. Криза 1-го року життя.
29. Особливості соціальної ситуації розвитку дитини раннього віку.
30. Предметна діяльність як провідна в ранньому віці та її розвиток.
31. Основні новоутворення раннього віку. Криза 3-х років.
32. Соціальна ситуація розвитку дитини дошкільного віку.
33. Ігрова діяльність як провідна в дошкільному віці, її структура та розвиток.
34. Роль продуктивних видів діяльності в психічному розвитку дошкільника.
35. Новоутворення психічного розвитку дошкільника в особистісній сфері.
36. Розвиток пізнавальної сфери дошкільника. Криза 6 (7)-и років.

37. Проблема психологічної готовності дитини до навчання в школі.
38. Сучасні проблеми психології молодшого шкільного віку.
39. Основні суперечності психічного розвитку молодшого школяра.
40. Навчальна діяльність як провідна у молодшому шкільному віці, її структура і особливості розвитку.
41. Проблема адаптації дитини до шкільного навчання.
42. Розвиток довільної вольової саморегуляції і формування характеру.
43. Характеристика і розвиток міжособистісних взаємин у молодшому шкільному віці.
44. Зміна соціальної ситуації розвитку дитини з початком навчання в школі.
45. Новоутворення психічного розвитку дитини молодшого школяра в особистісній сфері.
46. Новоутворення молодшого школяра в пізнавальній сфері.
47. Біологічні передумови та соціальні фактори психічного розвитку підлітків.
48. Особливості соціальної ситуації розвитку підлітків та проблема провідної діяльності.
49. Новоутворення в пізнавальній та особистісній сферах підлітка і пов'язана з ними криза підліткового віку.
50. Причини загострення підліткової кризи та умови її розв'язання.
51. Завдання психосоціального розвитку юнацтва та проблема їх розв'язання.
52. Особливості соціальної ситуації розвитку та проблема провідної діяльності старшокласників.
53. Проблема самопізнання та самовиховання в юнацькому віці.
54. «Я – концепція» та її формування.
55. Новоутворення в особистісному розвитку юнаків.
56. Психологічні особливості пізнавальної сфери старшокласників та їх врахування у навчанні.
57. Поняття соціальної зрілості.
58. Показники і критерії дорослості.
59. Старість, умови соціалізації.
60. Роль і місце вікової психології у діяльності практичного психолога.